

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

תוכן עניינים

א.כל	המברך	על	החדש	בזמנו
2.....				
ב.כאילו	מקבל	פני	שכינה	... הלכך
4.....				נימרינהו מעומד
ג.ברוך [וכו']	אשר	במאמרו	ברא	שחקים ... ברוך אתה ה' מחדש חדשים
7.....				
ד.	אחד	אומר	קודם	הניץ החמה ואחד אומר לאחר הניץ החמה עדותן בטילה ... קודם הניץ ואחד אומר בתוך הניץ
10.....				
ה.	אם	יש	ממש	בדבריו לא היה יורד משם לעולם ואם אין ממש בדבריו אין יורד כל היום כולו כדי שלא תהא עלייתו ירידה לו
10.....				
ו.לא	ראו	... פוטרין	אותו	... גדול שבדיינין אומר נזדקן הדין
10.....				
ז.	גמרו	את	הדבר	היו מכניסין אותו גדול שבדיינין אומר איש פלוני אתה זכאי איש פלוני אתה חייב
11.....				
הדרן עלך	היו	בודקין		
11.....				
פרק	ששי	נגמר	הדין	
12.....				
א.נגמר	הדין	מוציאין	אותו	לסוקלו בית הסקילה היה חוץ לבית דין
12.....				
ב.	אחד	עומד	על	פתח בית דין והסודרין בידו וסוס רחוק ממנו ... יש לי ללמד על עצמי זכות מחזירין אותו אפילו ארבע וחמש פעמים
12.....				
ג.	בית	הסקילה	היה	חוץ לשלש מחנות ... כי היכי דלא מיתחזי בית דין רוצחין אי נמי כי היכי דתיהוי ליה הצלה
12.....				

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

דף מב.

א. כל המברך על החדש בזמנו

הרואה לבנה¹ בחידושה יברך עליה, ואין לקדש החדש אלא בלילה בעת שהלבנה זורחת ונהנין מאורה². שזריחתה ניכרת ע"ג קרקע³. להוציא זמן בין השמשות שהלבנה נראית קצת, ועדיין הוא יום⁴.

ואין מברכין עליה עד שיתבשם אורה ויוכלו ליהנות מאורה⁵, י"א⁶ שאין מברכין עליה עד שיעברו שבעת ימים עליה, ורוב האחרונים חולקים ע"ז⁷ ולשיטתם עכ"פ לאחר ג' ימים מעת לעת, מעת המולד שנהנין כבר מאורה,

¹ שו"ע ונו"כ תכו א לבוש תכו א,

² רמ"א שם ולברך אחר עלות השחר בעוד שהלבנה זורחת ונהנין מאורה, שפיר דמי, ולא בעינן לילה בדוקא, ומכל שכן לאחר עלות השחר שעודנה זורחת בכח ומאירה יפה. ואף על פי שעיקר ממשלת המאור הקטון בלילה, וכמו שכתב בשל"ה, מכל מקום אין זה מונע מלברך ברכת הלבנה אחר עלות השחר. ובפרט שעדיין נחשב לילה לכמה דברים. עיין בבן איש חי (סוף פרשת וירא), ובשו"ת תורה לשמה (סימן סז). וכן כתב בקונטרס התעוררות תשובה שבסו"ס המאירי (ראש השנה סימן י'). וכמבואר כל זה בשו"ת יביע אומר חלק ה' (סימן לו). ע"ש.

³ מ"ב שם ג

⁴ מ"ב שם ב

⁵ במסכת סופרים (פרק כ' הלכה א'): אין מברכים על הירח אלא כשהוא מכושם ובכלים נאים. וכתבו תלמידי רבינו יונה (ברכות סוף פרק ד'), יש מפרשים, דהיינו במוצאי שבת שמברכים על הבשמים. ואין פירוש זה מתקבל וכו', ויש מפרשים שהוא מלשון עבד בושמיה לבריה, כלומר, עשה חופה לבנו, ורוצה לומר משעה שתיעשה כמו חופה שהיא גדולה קצת ומאירה סביבותיה. ולמורי ה"ר יונה נראה דהיינו משעה שיהיה האור שלה מתוק ואדם נהנה ממנו, שזהו אחר שנים או שלשה ימים, אבל ירח בן יומו מתוך קטנותו אין אורו מתוק שאין אדם נהנה ממנו. ע"כ. והרד"א (דף צד) ורבינו ירוחם (נתיב יא) הסכימו לפירוש האחרון. והמגן אברהם (סימן תכו ס"ק יג) כתב בשם ספר הקנה, שמצוה מן המובחר לקדש הלבנה בלילה הראשון. ע"ש. ורבים מגאוני אשכנז סוברים, שיש לקדש את הלבנה מיד לאחר שלושה ימים, וכמ"ש הלבוש, והב"ח, והט"ז, ובספר מאורי אור, ובשו"ת שמלת בנימין, ובשו"ת עולת שמואל, ובשו"ת יד הלוי, ובערוך השלח, והרב צמח צדק, ועוד. וכן כתב הפרי חדש.

⁶ דעת המחבר על פי קבלה וז"ל בב"י והר"י גיקטילי"א. בעל שערי אורה כתב בתשובה שע"פ הקבלה אין לברך על חידוש הלבנה עד שיעברו עליה ז' ימים. . וכן כתב מרן החיד"א. ובספר מגיד מישרים (על שיר השירים) כתב, שהמגיד אמר לו למרן הבית יוסף, שעל פי הקבלה אין לברך על הלבנה אלא לאחר שיעברו עליה שבעת ימים וכו'. וכן דעת הרש"ש, והגאון רבי זלמן, והגאון רבי אליהו מני, והגאון רבי יוסף היים, והרד"ג ר' יעקב סופר בכף החיים, ועוד.

⁷ עיין מ"ב ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

יש לברך עליה ואין להחמיץ המצוה, אכן אם הג' לחודש הוא באחד מימי השבוע נכון להמתין עד מו"ש הבאה⁸, וכפי המבואר להלן.

אם נתכסה⁹ הלבנה בעבים כלומר עננים אם העב דק וקלוש שנראית הלבנה ממנו ונהנה בה מברך. ואם הענן עב אינו מברך.

ואם התחיל לברך ואח"כ נתכסה בעבים גומר הברכה, אם לא שהוא משער שתתכסה הלבנה באמצע ברכתו שאז לא יתחיל ברכתו¹⁰.

אם יש מסך מבדיל בינו לבין הלבנה הדין ג"כ כמו לענין עבים דאם המסך הוא דק וקלוש¹¹ שעובר ממנו אור הלבנה עד שהוא נהנה ממנה, ויכול להכיר מן הדברים שהם ניכרים לאור הלבנה, יכול לברך עליו, ואם המסך הוא גס ואין נהנה מאור הלבנה, אין לברך דהוי ברכה לבטלה.

אין צריך להוציא¹² את המשקפיים בעת שמברך על הלבנה. וכן המברך ברכה זו ביחידות, וכגון מי שהוא חולה קצת ומצטער מהרוח, וכדומה, יכול לברכה כשרואה את הלבנה דרך חלון זכוכית. ובלבד שיראנה מאירה ובהירה.

⁸ וכמה אחרונים והגר"א מכללם מקילין אף באופן זה וסברי דאין כדאי להשהות המצוה בכל גווני ובנשמת אדם כלל ס"ח כתב גם כן דהעיקר כס"ח דשהוי מצוה לא משהינן אף אם יחשב שאחר כך יעשה מן המבחר יותר, וכן משמע במה שהביא הפרי מגדים ובפתחי תשובה מן הפוסקים, וע"כ הנהוג כן בודאי יש לו על מי לסמוך ובפרט בימי החורף וגשם בודאי הזריז לקדש הרי זה משובח. מ"ב שם כ ושעה"צ כא

⁹ מ"ב שם ג

¹⁰ הוא מתשובת רדב"ז והעתיקוהו המ"א וש"א והגאון ר"ח צאנזאר בהנהותיו כתב דנ"ל דאפילו לא התחיל עדיין לברך עד שנתכסה הלבנה כל שלא עבר יותר מכדי דיבור משעה שזרחה הלבנה יכול לכתחלה להתחיל ולברך אפילו כיסחו הענן ומקורו מההיא דלעיל סימן רכ"ז ס"ג עי"ש ויש לדחות קצת דהתם לענין רעם וברקים נתקן הברכה רק על מנהגו של עולם אבל הכא הלא בעינן שיהנה לאורה וע"כ אינו מברך אחר שנגמר ההנאה וכמו לענין ברכת המוציא דאינו מברך אחר שגמר סעודתו וכדלעיל בסימן קס"ז ס"ח עי"ש במ"ב ומשמע דאפילו נזכר בתוך כדי דיבור. בה"ל שם א ד"ה ונהנין

¹¹ רדב"ז, והעתיקו המגן אברהם בקצור, ומבואר להדיא מזה דאם הוא רואה הלבנה דרך זכוכית החלון דמברך. שער הציון שם ד וכן בשו"ת שבות יעקב חלק א' (סימן קכו) כתב להתיר בזה, וכן כתב בשו"ת קול אליהו חלק ב' (סימן יז), ובספרו כסא אליהו (סימן תכו). וכן כתב בברכי יוסף (סימן רכד אות א', וסימן תכו אות ד'), ובספרו מחזיק ברכה (אות קפה), שאם יש לו מיחוש יכול לברך דרך החלון. ואם מצטער מהרוח, כגון שהוא קצת חולה וירא שלא יזיקנו, ושמא יעבור הזמן, יכול לברך כשרואה אותה מן החלון דרך זכוכית, ובלבד שיראנה מאירה ובהירה. והו"ד בספר שמת נפש (דף קג), ובכף החיים (אות יט).

¹² כן כתב בכיו"ב בשו"ת הלק"ט חלק א' (סימן צט), שראיה דרך זכוכית ראייה מעלייתא היא, וכן כתב המהר"ם בן חביב בשו"ת קול גדול (סימן נ'), ובשו"ת שבות יעקב שם, ובברכי יוסף (סימן רכד), ובשערי תשובה (סימן תכו אות א'), ובבן איש חי (פרשת ויקרא אות כג), ועוד אחרונים.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

בחדש אב אין מקדשין את הלבנה קודם תשעה באב, וי"א שגם במוצאי תשעה באב¹³ וכן בשאר מוצאי תעניות אין מקדשין, מפני שהעם שרוין בצער ואבילות¹⁴. אבל דעת האחרונים¹⁵ בכל זה דמקדשין אפילו במוצאי ט"ב וצריך ליזהר שלא לקדש בלי מנעלים וכ"ש בשאר תענית אלא שכתבו שצריך לטעום קודם¹⁶.

וכן אין מקדשין אותה קודם יום כיפור שהעם שרוים בתענית¹⁷, וגם אם אינם מתענים מאויימין מכח הדין ואין שרויין בשמחה¹⁸. אבל במוצאי יום כיפור מקדשין אותה אף על פי שהוא מוצאי תענית, אף קודם שיטעמו¹⁹, העם שורין בשמחה מפני שבטוחין שנמחלו עונותיהם²⁰, וכתב הלבוש²¹ "אני שמעתי שיכולין לקדש אותה קודם יו"כ, והטעם שהרי הוא מצוה ויש לנו לעשות אותה קודם יו"כ, שאם באולי יהיו עונותינו שקולים עם הזכיות תכריע זאת המצוה, ופוק חזי מאי עמא דבר²²".

ב. כאילו מקבל פני שכינה ... הלכך נימרינהו מעומד

ברכה זו היא בלבנה יתר על מה שחייבין לברך על כל הכוכבים כשיגיעו לתחלת מזל מלה. וניתקנה מפני שרואים בה בתנועת הלבנה מעשה השם יתברך וגבורתו יותר מבכל הכוכבים, שאין תנועתם נראית כל כך לעין כל

¹³ ומבואר בד"מ דאם מ"ב חל ביום ה' יש לו להמתין עד מו"ש שהוא י"ב להודש. מ"ב שם י
¹⁴ כגון אם לא קידש בחודש טבת עד התענית אין לו לקדש אחר התענית אלא ימתין עד הלילה שלאחריה שהוא י"ב להודש ומ"מ אם אירע זה בחודש אדר שלא קידשו עד תענית אסתר כתב המ"ז דיש לקדש אחר התענית כיון שהשעה עוברת. מ"ב יא (וצ"ע שאחר תענית אסתר ודאי אינו שרוי בצער שהרי שמחת הפורים היא. ואבל רחמנא ליצלן דעת המ"א דאם ישלים אבילותו קודם עשירי בחודש ימתין ויקדש בליל י' אבל אם כלה אבילותו ביו"ד בחודש לא ימתין על ליל י"א ומומב שיקדש הלבנה בתוך ימי אבילותו ודעת בעל שערי אפרים דאם יש שהות לקדש אחר כלות ימי אבילותו ימתין אך אם כשימתין יעבור הזמן יכול לקדש בתוך ימי אבילותו ויכול לצאת להוין לקדש. מ"ב שם יא

¹⁵ מ"ב שם יא

¹⁶ ובאליה רבה משמע, שאם יש לו לקדש בצבור יכול לקדש עמהם אף שלא טעם משום ברוב עם וגו' שער

הציון ט

¹⁷ לבוש.

¹⁸ מ"ב שם ט

¹⁹ מ"ב שם

²⁰ מ"ב שם יא

²¹ וכן דעת הבית מאיר עיין בה"ל שם ב ד"ה ולא קודם

²² בשדי חמד (מערכת יום הכפורים סימן א' אות א') כתב, שמנהג ירושלים ותברון לברך ברכת הלבנה קודם יום הכפורים. ע"ש. ולעומתו בספר פני יצחק אבולעפיה חלק א' (סימן קסא) כתב, שמנהג עיה"ק ירושלים ת"ו לברך ברכת הלבנה במוצאי יום הכפורים. ושכן המנהג בדמשק ותונים ואפריקה. ע"ש. גם בספר נהר מצרים (דף כו) הביא מדברי המהריק"ש שכתב, שמברכים במוצאי יום הכפורים. וכתב, שכן מנהג ירושלים. ודחה דברי החולקים. וכן כתב עוד בהלכות יום הכפורים אות יט. ולכן דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

כמו תנועת הלבנה, שהכל רואים שהיא מתנועעת ומקפת כל הרקיע בכל חדרש, והיא לנו כקבלת השכינה בכל חדרש שרואין בה גודל מעשיו, וגם יש בה סוד שרומזת לשכינה. הלכך²³ צריך לברך ברכת הלבנה²⁴ מעומד²⁵, שכל המברך על החדש בזמנו כאילו הקביל פני השכינה²⁶.

וכיון שהיא²⁷ כמו הקבלת שכינה, אם הוא אפשר לו יקיים מצוה מן המובהרת²⁸ ויכוין שלא לברך עליה אלא במוצאי שבת²⁹, או יום טוב³⁰, כשהוא מבושם ובגדיו נאים, כדי להקביל פני שכינה דרך כבוד ובשמחת לבב. אולם גם³¹ כשמקדשים אותה בחול יש ללבוש בגדים נאים. ועכשיו אין נוהגין לדרקק בזה³².

יש לזוהר³³ שלא לעמוד בבית או תחת הגג כשיקדש הלבנה, כי³⁴ המקבל פני חבריו או רבו הגדול ממנו אינו עומד בתוך ביתו ומקבלו, אלא יוצא כנגדו חוץ לביתו לכבודו ומקבלו, וקידוש הלבנה הוא ג"כ כהקבלת פני שכינה, לכך יצא לחוץ תחת אויר

²³ רמ"א ולבוש שם וברמב"ם הלכות ברכות פרק י הלכה יז

²⁴ ואיתא בש"ס אמר אב"י הלכך צ"ל מעומד מרימר ומר זוטרא הוי מכתפי להו ומברכי ועיין פירושו בטור וביד רמה לר' מאיר הלוי למס' סנהדרין פי' דמחמת זקנותן וכבדן אי אפשר היה להן לעמוד והיו נסמכין על כתף של עבדיהם כדי לקדש בעמידה ע"ש ומשמע מזה דעכ"פ סמיכה לענין זה כעמידה למאן דאי אפשר לו בעמידה ועיין בחי' רע"א בשם תו"ח דאסר לסמוך או על מקלו והיינו בדאפשר לו בלא"ה. ביאור הלכה שם ב ד"ה מברך

²⁵ כתב מרן בב"י או"ח ה מאורחות חיים (הלכות ציצית אות כח), דהא דגרסינן בירושלמי כל הברכות מעומד, על ברכת המצוות קאמר, ולא על ברכת הנהנין, עכ"ל. ועי"ש בברכי יוסף סי' ה אות ב וז"ל להביא ראיה מתלמודין דלא ס"ל כירושלמי, ממ"ש פרק היו בודקין (סנהדרין מב א) אמר אב"י הלכך מעומד. הרי דברכת הלבנה אף דאינה נהנין אי לאו דמקבל פני שכינה לא הוה בעי מעומד. ויש לדחות דהירושלמי למצוה מן המובהרת, ואב"י לחיוב. וכ"נ מהרב אבודרהם, דשאר מצות הוא למובחר, והני דג"ש חיוב. ונעלם מהב"ה ועולת תמיד. אך קשה דשם הרב אבודרהם מני לבנה בכלל הנך דג"ש, ותלמודין מוכח איפכא. ועיין במחזיק ברכה שם.

²⁶ ע' מנחות מ"ג ב כל הזרין במצות ציצית זוכה ומקבל פני שכינה, וכן מסתכלים בציצית כשמברכין על

חידוש הלבנה. מרגליות הים כאן

²⁷ שו"ע ונו"כ שם בלבוש שם ב

²⁸ מ"ב שם ד

²⁹ כתב בס' מגיד מישרים סימן זה יהיה בידך בחודש שתכרכו ברכת הלבנה כמו"ש תמצאו הצלחה וכשתתכסה ותתעלם ולא יוכלו לברך אותו החודש לא יהיה מוצלח ח"ו. מ"ב שם ד

³⁰ מ"ב שם ה וע"כ איירי בשבועות שהרי שאר ימים מזהים כבר ליל סז הוא ואינו יכול לברך ואי בר"ה הא כתב להלן דמברכים במוצאי יום הכפורים.

³¹ רמ"א שם

³² מ"ב שם ז

³³ רמ"א שם ד

³⁴ לבוש ומ"ב שם כא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

השמים ויקדשנה. ומ"מ כ"ז הוא רק לכתחלה אבל מי שחושש באיזה מיחוש שלא יוכל לצאת לחוץ אי נמי שהמקום אינו נקי או ששרוי בין העכו"ם יקדש בביתו דרך חלון³⁵, או פתח הפתוח נגד הלבנה³⁶.

מדינא מותר לקדש אפילו ביחידי, אלא דלכתחלה מצוה לעשותה ברוב עם כי ברוב עם הדרת מלך. ולפיכך אם יודע שיזדמן לו לברך בעשרה לאחר איזה ימים עד ליל עשירי צריך להמתין ויותר לא, וי"א³⁷ שבשלשה נמי נקרא ברוב עם, ואין צריך בשביל עשרה להמתין עד ליל עשירי בחודש, ובפרט בחורף בימי העננים³⁸.

הרואה הלבנה³⁹ בחידושה בימי החול ורוצה להמתין מלברך עליה עד ליל מוצאי שבת כדי לברך עליה לכשיהיה מבושם ובגדיו נאים, אז יראה אם לא יהיה מוצאי שבת שרוצה להמתין עליו לילות הרבה בחודש כגון ט' או י', יפה הוא להמתין עליו, שאף אם באולי תהיה ליל מעונן ולא תראה הלבנה באותה לילה, עדיין יש ד' או ה' לילות אחריה שיכול לברך עליה, ואין דרך שתהיה מעונן בכל אלו הלילות.

אבל אם ליל מוצאי שבת הבא תהיה לילות הרבה בחודש כגון בליל י"א⁴⁰ ויותר, טוב הוא שיברך בחול ולא ימתין עד מוצאי שבת, דשמא יהא מעונן ג' ד' לילות אחרי כן ויעבור זמן הברכה.

אם חל⁴¹ מוצאי שבת הראשון ו' ימים בחודש או אפילו ה' ימים, ורואין בו הלבנה שאורה רב ומתוק, שיש לסמוך⁴² לברך עליה אפילו קודם ז' בעוד שהוא מבושם משמחת שבת ובגדיו נאים, והוא יותר טוב משימתין עד אחר ז' ויהיו ימי החול. ולא יוכל להמתין עד שבת הבא, שמא יהיה ליל מעונן והוא יהיה יותר מ"א ימים בחודש, ואין להמתין עליו כמו שכתוב למעלה.

וכל שכן אם הוא בציבור והקהל יוצאין מבית הכנסת שהוא יותר טוב משום ברוב עם הדרת מלך, שאין דרך להתקבץ הציבור כן בחול כמו שהם עכשיו מקובצים כשהולכין מבית הכנסת.

³⁵ ולפי מה שיבואר להלן אפילו אין החלון פתוח נמי אינו מעכב מדינא, כל שיודע בבירור שמה שמאיר נגדו הוא אור הלבנה ולא זהרורית בעלמא כעין דמות הלבנה, וכמו שכתב בשערי תשובה, עיין שם. ולכתחלה טוב יותר לפתוח החלון, אך כשאי אפשר כגון מפני הקור וכדומה מותר אפילו אין החלון פתוח, וכן כתב הפרי מגדים, שער הציון שם כה.

³⁶ מ"ב שם כא

³⁷ חיי אדם בכלל סח

³⁸ בה"ל שם ב ד"ה אלא

³⁹ לבוש ורמ"א שם ב

⁴⁰ מ"ב שם ו

⁴¹ לשון הלבוש וכתב על זה נראה לי

⁴² על תלמידי רבינו יונה [ברכות כא ע"א ד"ה נהרדעין]

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

אין מקדשין אותה בליל שבת וכן במוצאי שבת שחל בו יום טוב, כגון שבועות שחל ביום א', ואפשר⁴³ הטעם הוא⁴⁴ מפני שהקידוש הוא שמחה שהיא כהקבלת פני שכינה כמו שכתבנו למעלה, ואין מערבין שמחה בשמחה, שמחת קבול שכינה בשמחת יום טוב⁴⁵.

ג. ברוך [וכו'] אשר במאמרו ברא שחקים ... ברוך אתה ה'

מחדש חדשים

וכך הוא ברכתה. יתלה עיניו כנגדה⁴⁶ עד שסיים הברכה⁴⁷, וי"א⁴⁸ שאין לו להסתכל בה אלא רואה אותה פעם אחת כשירצה לברך ואח"כ לא יסתכל בה, והרבה נהגו לתלות עיניו בה עד לאחר שגומר סדר קידוש לבנה.

⁴³ והרבה טעמים נאמרו בזה ע"פ הקבלה עיין בתשובת רמ"ע וברדב"ז חלק ד סימן קל"ג שעה"צ שם יב
⁴⁴ ע' שו"ת הרשב"א ח"ד סי' מ"ח שכ' מה שאמרת שמצאת לרב ר' משה מקוצי זלה"ה שאין מברכין ברכת הלבנה בלילי שבת דשמא יש תחומין למעלה מעשרה והוי כמקבל פני רבו למעלה מעשרה, ושאלת מה אני אומר בזה, תשובה: לעיקר תחומין כו' מ"מ לענין ברכת הלבנה לא ידעתי מה ענין זה של תחומין בברכת הלבנה וכי אם לא היה באפשר להקביל פני רבו אלא ממרחק גדול שיהיה ביניהם לא יקבל פניו, וא"ת כן א"כ אף בהול לא יברך שאין המברך קופץ למעלה עד מקומה של לבנה, ועוד שגם המברך אינו מברך אל הלבנה אלא ליצורה ב"ה והוא ית' אינו למעלה מעשרה ולא למעלה מן התחומין שהוא למעלה מכל עליו רב אלא כשאנו מקבלים פני השכינה בדמיון הלבנה שברא ומחדשה בכל חודש ושאינה משנה את תפקידה, ועוד יש בזה ענין פנימי למי שזכחו ה' לעמוד עליו, ובדקנו בס' המצות של הרב ז"ל ולא מצאנו בו כן, ואפשר כי יש מי שקיצר וכתב כן מעצמו ע"כ, ובקונטרס "מקורי מנהגים" כתב שזהו כענין שאין אומרים פיוטים בתפלת ערבית של יום טוב שחל להיות בשבת לפי שאין העם רגיל באמירתם חיישינן שמא יטו הנרות להקל הקריאה, ה"נ בקידוש הלבנה ברחוב שרגילים למלטל נרות מביהכנ"ס חיישינן בשבת וגזרו נמי ביום טוב, וע' מג"א או"ח סי' תכ"ז סק"ו, וראה בס' אוצרות יוסף מהגר"י ענגל מאמר לבנה.

⁴⁵ ועל פי פשוטו יש לומר, משום דעושין את המצוה בשמחה ורגיל לבא לידי ריקודין, וכמו דמשמע אחר כך בהג"ה, וזה איסור בשבת. ואף דריקודין של מצוה התיירו וכמו בשמחת תורה, שאני התם דאי אפשר לדחות היום, מה שאין כן הכא דאפשר לעשות המצוה מקודם השבת או לדחות לאחר השבת. שעה"צ שם
⁴⁶ שו"ע ונו"ב שם ב

⁴⁷ כתב בשירי כנה"ג דמשמע לכאורה דעד גמר כל הסדר תולה עיניו בה וכן נהוג עלמא אבל שמע משם ספר חרדים שהחמיר בזה מאד מלהסתכל בלבנה ולא התיר להסתכל בה אלא עד שסיים הברכה והמ"א בשם של"ה החמיר עוד יותר דאפילו בשעת הברכה אין לו להסתכל בה אלא רואה אותה פעם אחת כשירצה לברך ואח"כ לא יסתכל בה. מ"ב שם יג

⁴⁸ גם מרן החיד"א במו"ב (סימן ו' אות קפו) כתב, שלא יסתכל בלבנה אלא קודם שיברך, שכתב הרמ"ה דאסור להסתכל בה על דרך האמת. ע"כ. וכן הוא בבן איש חי שם. ובטעמי המנהגים (עמוד רד) הביא מספר אוצר הכבוד שאזהרה זו היא כמו שהזהירו שלא להסתכל בקשת. ולאפוקי ממנהג העולם להסתכל בלבנה כמעט כל משך אמירת הברכה, ורק כשרוצה לברך יראה אותה ואחר כך יעלים עיניו ממנה. ועיין שבט מוסר (פ"מ). וע"ש (פרק טז) שצוה רבי אלעזר הגדול להורקנום בנו ואמר לו, בני, אל תשב בצל החמה בימי תמוז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

ומישר רגליו⁴⁹ ויפנה למקום המקדש, כמו שעומד בתפילת העמידה⁵⁰, ויאמר⁵¹ ברוך אתה ה', אלהינו מלך העולם. אשר במאמרו ברא שחקים. וברוח פיו כל צבאם. חק וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם. ר"ל מצוה שצויתם להתנהג בהילוך תקופותיהם ואינם משנים⁵², ששים ושמים לעשות רצון קונם. פועל אמת שפעלתו אמת, ר"ל הבורא הוא הפועל אמת שהוא אלהים אמת ופעולתו אמת שהפעולה עצמה היא ג"כ אמת שהיא קיימת לעולם⁵³ כענין שנאמר ויעמידם לעד לעולם ובדין מיעט את הלבנה⁵⁴. ללבנה אמר שתתחדש. עטרת תפארת לעמוסי במן ר"ל מה שתתחדש הלבנה בכל חודש הוא סימן עטרת תפארת לישראל שנקראו (ישעיה מו פסוק ג) העמסים מני בטן, שהם מונין לחדשי הלבנה, שהם שאף הם עתידים להתחדש כמותה, מגלותם⁵⁵ ולפאר ליוצרים על כך, על שם כבוד מלכותו: ברוך אתה ה'. מתחדש חדשים. ואחר כך יאמר ברוך יוצרך, ברוך עושהך, ברוך קונהך, ברוך בוראך, וסימן יעקב, מפני שהלבנה סימן לו שנקראת מאור הקטן והוא נקרא ג"כ קטן, ועוד שהוא סימן לבניו שיתחדשו כמותה.

ואח"כ רוקד ג' פעמים כנגדה⁵⁶ שהוא סימן שמחה, כיון שהוא כקבלת השכינה משמחין כנגדה. ויזהר מאוד⁵⁷ שלא יכרע ברכיו לרקוד דלא יהא נראה ככורע ללבנה אלא

ואב, וכל שכן שלא תישן. ואל תישן לאור הלבנה. ועל זה נאמר, יומם השמש לא יכבה וירח בלילה. ביום, מפני קטב מרירי, ובלילה מפני אגרת בת מחלת. וכל שכן בעת שהלבנה בחידושה. ה' ישמרך מכל רע וכו'.

⁴⁹ שו"ע ונו"כ שם ב

⁵⁰ יסוד ושרש העבודה שער תשיעי פרק א

⁵¹ ומדא דאיתא בגמ' שבמערבא מברכי ברוך מחדש חדשים א"ל האי אפילו נשי דידן נמי מברכי אלא כדא"ר יהודה אשר במאמרו וכו' ומשמע מזה דאם בדיעבד בירך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם מחדש חדשים דיצא אלא דאינו מן המובהר והוא מנהג נשים וע"ה וצ"ע. ביאור הלכה שם א ד"ה אשר

⁵² לפעמים רצון הבורא לשנות המזלות בשביל ישראל שמש בגבעון דום וירח בעמק אילון, וז"ש שהוק וזמן נתן להם אשר לא ישנו את תפקידם, אבל ששים ושמים הם לעשות רצון קונם בשינוי הטבע. מרגליות הם שם

⁵³ ביאור הלכה ב ד"ה ומברך

⁵⁴ לבוש

⁵⁵ כ"י פדר"א ר"פ נ"א רבן גמליאל אומר כמו שראשי חדשים מתקדשין ומתחדשין בעולם הזה כך יהיו ישראל מתקדשין ומתחדשין לעתיד לבוא כו'

⁵⁶ רמ"א שם

⁵⁷ מ"ב שם יד מהאחרונים

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

יסמוך על אצבעות רגליו וירקוד ואומר בְּשֵׁם שְׁאֲנִי רוֹקֵד בְּנִגְדֵי וְאֲנִי נוֹגֵעַ בְּךָ, בְּךָ אִם יִרְקְדוּ אַחֲרַיִם בְּנִגְדֵי לְהַזְקִנִי – לֹא יִגְעוּ בִּי⁵⁸.

וכיון שהוא מתפלל על אויביו שלא יוכלו ליגע בו, מתפלל שיפיל השם יתברך עליהם אימתו ופחדו. ואומר תפל עליהם אימתה ופחד בגדל זרועך ידמו כְּאֶבֶן⁵⁹, ואחר כך אומרו למפרע⁶⁰ כְּאֶבֶן יְדִמוּ זְרוּעֶךָ בְּגִדְלֵךָ וְפָחַד אֵימָתָה עֲלֵיהֶם תִּפֹּל, ואומר כן ג' פעמים.

ואח"כ יאמר גם כן שלש פעמים⁶¹ סִמֵּן טוֹב וּמְזַל טוֹב יְהֵא לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל אָמֵן, ונהגו להוסיף פסוקים נוספים כמבואר בסידורים.

ויאמר לחבירו ג"פ: שלום עליך, ומשיב הוי כשואל, ונותנים שלום זה לזה שלשה פעמים אם הם שנים או הרבה, משום שמחה שקבלו פני השכינה⁶².

ונוהגין לומר דוד מִלֶּךְ יִשְׂרָאֵל חַי וְקַיִם, מפני שמלכותו נמשל ללבנה ועתיד ג"כ להתחדש כמותה, וכנסת ישראל תחזור להתדבק בבעלה שהוא הקדוש ברוך הוא, דוגמת הלבנה המתחדשת ומתדבקת עם החמה, שנאמר (תהלים פד פסוק יב) בִּי שָׁמַשׁ וּמָגֵן ה' אֱלֹהִים שֶׁמֶשׁ, וילך לביתו בלב טוב כאילו קבל פני השכינה. ולכך עושין שמחות ורקודין בקידוש החדש דוגמת שמחת נשואין⁶³.

ובסיום אומרים עלינו לְשִׁפְחָה⁶⁴ וכו' להראות שאנו מודים לבורא יתברך לבדו.

נשים פטורות מלקדש הלבנה דהוי מ"ע שהזמן גרמא⁶⁵. וסומא חייב בקידוש הלבנה כי ברכה זו נתקנה על חידוש העולם וגם הוא נהנה ע"י שאחרים רואין ומוליכין אותו על הדרך ודומה ליוצר המאורות, וקטן משהגיע לחינוך מחנכין לו בה.

⁵⁸ כן הוא הנוסח במסכת סופרים ובלבוש, ולפנינו בְּשֵׁם שְׁאֲנִי רוֹקֵד בְּנִגְדֵי וְאֲנִי יוֹכֵל לְנוֹעַ בְּךָ בְּךָ לֹא יוֹכֵלוּ כָּל אוֹיְבֵי לְנוֹעַ בִּי לְרַעָה.

⁵⁹ כתב מ"א בשם מטה משה שי"א כל הפסוק עד קניית ואח"כ למפרע. מ"ב טו

⁶⁰ רמ"א שם

⁶¹ שו"ע ונו"כ שם ב

⁶² לבוש שם ובמ"ב טז כתב בשם המג"א הטעם מפני שאמר בתחלה תפול וכו' אומר לחבירו שלום עליך

⁶³ רמ"א שם

⁶⁴ ושמעתי מאחד דברי טעם במה שנהגו בכמה מקומות אחר קידוש לבנה לומר עלינו לשבח היינו שלא יטעו ח"ו במה שאנו יוצאין נגד הלבנה ושמחין נגדה שיש שום חשש רעיון שאנו נותנין כבוד ללבנה לכך אנו אומרים עלינו לשבח ומסיימין כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל וגו' אין עוד ומה שאנו יוצאין הוא רק כדי לראות גבורות של הקדוש ברוך הוא שהוא מאיר ברצונו לכל באי עולם וכענין שנאמר שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה. ביאור הלכה שם ב ד"ה ומברך

⁶⁵ ואף דכל מ"ע שהזמן גרמא נוהגות הנשים שמקיימות ומברכות עליהן מ"מ מצוה זו אין צריכין לקיימה משום דהם גרמו פגם הלבנה. מ"ב שם א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

ד. אחד אומר קודם הנץ החמה ואחד אומר לאחר הנץ החמה עדותן בטילה ... קודם הנץ ואחד אומר בתוך הנץ

עדים שהעידו⁶⁶ ואמר עד אחד שהיה המעשה קודם הנץ החמה ואחד אומר בהנץ החמה עדותן בטלה אף על פי שהיא שעה אחת שהדבר ניכר לכל וכן אם נחלקו בשקיעתה.

ה. אם יש ממש בדבריו לא היה יורד משם לעולם ואם אין ממש בדבריו אין יורד כל היום כולו כדי שלא תהא עלייתו ירידה לו

אמר אחד מן התלמידים⁶⁷ בדיני נפשות יש לי ללמד עליו חובה משתקין אותו, אמר יש לי ללמד עליו זכות מעלין אותו עמהן לסנהדרין, אם יש ממש בדבריו שומעין לו ואינו יורד משם לעולם⁶⁸, ואם אין ממש בדבריו אינו יורד משם כל היום כולו, אפילו אמר הנדון עצמו יש לי ללמד על עצמי זכות שומעין לו ועולה למניין, והוא שיהיה ממש בדבריו.

ו. לא ראו ... פוטרין אותו ... גדול שבדיינין אומר נזדקן הדין

סנהדרין קטנה⁶⁹ שנחלקו בדיני נפשות והוסיפו כמו שהתבאר לעיל דף מ: והגיעו לשבעים ואחד שלשים וששה אומרים זכאי ושלשים וחמשה אומרים חייב הרי זה זכאי, שלשים וששה אומרים חייב ושלשים וחמשה אומרים

⁶⁶ רמב"ם הלכות עדות פרק ב הלכה ה

⁶⁷ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק י הלכה ח

⁶⁸ יש לדקדק דאם איירי בבי"ד של ע"א הא אמרינן אין מוסיפין עליהן ואם איירי בבי"ד של כ"ג הא אמרינן דאין עושין בי"ד זונות שוב ראיתי אחר כך שתירצו לזה דאינו נמנה עמהם אבל מושיבין אותו על הספסל ע"כ אבל להרב לח"מ שכתב בד"ה אמר אחד מן התלמידים הוא הדין דעולה למנין וגם מדברי רבינו שאמר דהנדון עולה למנין קשה. שלל דוד לר"ד מועטי שם
⁶⁹ רמב"ם שם פרק ט הלכה ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

זכאי דנים אלו כנגד אלו עד שיראה אחד מהן דברי חברו ומזכין אותו או מחייבין אותו, ואם לא ראה, גדול שבדיינים אומר נזדקן הדין⁷⁰ ופוטרין אותו, שלשים וחמשה אומרים חייב ושלשים וחמשה אומרים זכאי ואחד אומר איני יודע פוטרין אותו.

ז. גמרו את הדבר היו מכניסין אותו גדול שבדיינים אומר

איש פלוני אתה זכאי איש פלוני אתה חייב

כבר התבאר לעיל דף מ: שאחר שנשאו ונתנו בדבר, מכניסין את הבעלי דינים, והגדול שבדיינים אומר איש פלוני אתה זכאי איש פלוני אתה חייב כדי שלא ירגיש הבע"ד מי זיכה ומי חייב⁷¹.

הדרן עלך היו בודקין

דף מב:

⁷⁰ ולא מצאתי טעם מספיק למה תפס בן דהא התם בסמוך פליג רב אשי ואמר לעולם לא תיפוך ומאי נזדקן הדין חכם דינא כלומר יפה עמדנו על בוריו והוא ליה לתפוס כוותיה דבתרא הוא ומאריה דגמ' טפי מרב הונא בר מנחם ועוד דלא מפיק לברייתא אם לא שנאמר דטפי משמע בלשון נזדקן קש דינא מחכם דינא וצ"ע. כס"מ שם.

ועיין אור שמח שכתב פירוש כיון דאיכא רובא לחייבו, ותו כי אמרי בן הוי רוב גמור, ומהיום ואילך אם יעבור אדם על זה הדין הלא יחייבו אותו כל הב"ד, כיון שנחלקו הסנהדרין ורובם אמרו שזה עבירה שנסקלין עליה, ורק בזה הדין מיפטר, דבעי שנים לרעות, ואף אם מחולקין על הקירות העדים ג"כ הוי רוב לכל התורה, לכן אומרינן נזדקן הדין. משא"כ בדיני ממונות באופן כזה הלא חייב, רק באופן שמחצה ע"מ ואין כאן רוב אין אומרינן נזדקן הדין, שהדבר באמת ספק, והמוציא וכו', וכשי"כ בדיני נפשות בבא שניה ל"ה אומרים זכאי ול"ה אומרים חייב ואחד אומר א"י דפטור אין אומרינן נזדקן הדין, וזה פירוש הגמרא (סנהדרין מ"ב ע"א) קש דינא איפכא מבע"ל, דבדיני נפשות משכחת שאחד יכריע לרוב המחייבין ואפ"ה מיפטר, ודלא כפרש"י (שם ד"ה איפכא), ובירושלמי (שם פ"ה ה"ה) אמר לא ראה ר"ל אומר חייב כו' הדין מעומעם, הרי דלא כפרש"י ודוק.

⁷¹ סמ"ע שם א, וכ"כ הש"ך א עך בתו"ט פ"ג מ"ז כתב לחלוק לו כבוד שכן מדת חכמים שאינם מדברים בפני מי שהוא גדול ממנו. כדתנן במשנה ז' פרק ה' דאבות. וכן בפרק דלקמן משנה ב' מתחילין מן הגדול נמי מהאי טעמא כמ"ש שם. ומהר"ר ואלק בש"ע סימן י"ט כתב טעם אחר ולא ישר בעיני על כן מה שנ"ל כתבתי

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

פרק ששי נגמר הדין

א. נגמר הדין מוציאין אותו לסוקלו בית הסקילה היה חוץ לבית דין

רבו המחייבין ונתחייב⁷², מוציאין אותו להרגו, ומקום שהורגין בו בית דין היה חוץ לבית דין ורחוק מבית דין, שנאמר (ויקרא כד יד) הוצא את המקלל אל מחוץ לפתחה.

ב. אחד עומד על פתח בית דין והסודרין בידו וסוס רחוק ממנו ... יש לי ללמד על עצמי זכות מחזירין אותו אפילו ארבע וחמש פעמים

מי שנגמר דינו למיתה⁷³ מוציאין אותו מבית דין ואחד עומד על פתח בית דין והסודרין בידו והסוס רחוק ממנו, והכרוז יוצא לפניו פלוני יוצא ליהרג במיתה פלונית על שעבר עבירה פלונית במקום פלוני בזמן פלוני ופלוני עדין מי שידע לו זכות יבא וילמד עליו, אמר אחד יש לי ללמד עליו זכות זה מניף בסודרין וזה הרוכב על הסוס רץ ומחזיר את הנדון לבית דין, אם נמצא לו זכות פוטרין אותו ואם לא יחזור ויצא להריגה, אמר הוא בעצמו יש לי ללמד על עצמי זכות אף על פי שאין ממש בדבריו מחזירין אותו פעם ראשונה ושנייה⁷⁴, שמא מפני הפחד נסתתמו טענותיו וכשיחזור לבית דין תתישב דעתו ויאמר טעם, החזירוהו ולא נמצא ממש בדבריו מוציאין אותו פעם שלישית, אמר בשלישית יש לי ללמד על עצמי זכות אם יש ממש בדבריו מחזירין אותו אפילו כמה פעמים.

ג. בית הסקילה היה חוץ לשלש מחנות ... כי היכי דלא מיתחזי בית דין רוצחין אי נמי כי היכי דתיהוי ליה הצלה

⁷² רמב"ם הלכות סנהדרין פרק יב הלכה ג

⁷³ רמב"ם שם פרק יג הלכה א

⁷⁴ כמבואר להלן דף מג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

מה שהתבאר שמקום שהורגין בו בית דין היה⁷⁵, חוץ לבית דין ורחוק מבית דין, כתב הרמב"ם ויראה לי שיהיה רחוק כמו ששה מילין כמו שהיה בין בית דינו של משה רבינו שהיה לפני פתח אהל מועד ובין מחנה ישראל⁷⁶.

⁷⁵ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק יב הלכה ג

⁷⁶ והא דקתני הכי נפקא מינה דאי נפיק בי דינא ויתיב חוץ לשלש מחנות עבדינן בית הסקילה חוץ לב"ד כי היכי דלא מתחזי ב"ד רוצחין א"נ כי היכי דתיהוי ליה הצלה הא למדת שצריך שיהיה בית הסקילה רחוק ממקום מושב ב"ד כשיעור שהיה בין מחנה שכינה ובין סוף המחנה דהיינו ששה מילין שהרי כל מחנה ישראל י"ב מילין ומחנה שכינה היה באמצע מחנה ישראל ומיהו אם יצאו ב"ד ממקום קביעותם חוץ לעיר אין צריך שתהיה בית הסקילה רחוק מהם ששה מילין אלא שיצא חוץ ממקום אשר דנו אותו בו כיון שיש בין בית הסקילה ממקום עיקר ישיבת בית דין ששה מילין סגי בהכי: רדב"ז שם, ויעוין בחידושי רבינו יונה (סנהדרין מ"ב ע"ב), וסמך לזה ע"פ מה שפירשו הא דאמר בסוף פרק אלו עוברין (פסחים נ' ע"א) עתיד הקדוש ברוך הוא להוסיף על ירושלים עד שיהא הסוס רץ ומציל, היינו שהסוס רץ ללמד זכות להציל, וא"כ הוא לשיטת רבינו ששה מילין מהר הבית, וכן יוסיף מכל צד על ירושלים, ונמצא דהוי כמו מחנה ישראל תלתא פרסי על תלתא פרסי, וכן אמרו בב"ב (דף ע"ה ע"ב) וראמה וישבה תחתיה כו', תלתא פרסי הוה ודוק. או"ש שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

